NUR VE NÂR

(ışık ve ateş)

Varlık ve oluşun pozitif kutbu, aydınlık ve ışık anlamlarındaki nur sözcüğü, Kur'an'da 40 küsur yerde geçer. Yine ışık ve parıltı anlamına gelen zıya ise 3 yerde geçer. Ancak Kur'an, zıya'yı nura göre daha aslî bir ışık olarak verir. Yunus suresi 5. ayet güneşi zıya, ayı nur olarak gösterir. Nuh 16. ayet de ayı, nur diye tanıtır. Bu ayetlere göre, zıya asıl, nur türevdir. Başka bir deyişle, güneşin ışığı olan zıya, ayın ışığı olan nura göre daha aslî bir ışıktır. Başka bir deyimle, nur, ziyaya nispetle daha ikincil, araz bir ışıktır. O halde, zıya 'kendi başına varlık'a daha yakışan bir ışık, nur daha bağımlı bir ışıktır. Böyle olunca da Kur'an'daki "Allah, göklerin ve yerin nurudur" ayetine dayanarak zâtı ilahîyi nurla eşitlemek yanlış olur. Bu varsayıma göre, anılan nur ayetindeki tanım, bir mecazî tanımdır; Allah'ın zâtına işaret etmez.

Ve bu çıkarıma göre, bizatihi varlık, ışıktan başka bir şey olmak gerekir. Onun içindir ki, insan, bizatihi varlığı kavrama gücünde olmadığından, insana hitap edilirken, bizatihi varlığın yansıması olan ışık esas alınmıştır. İnsana hitabında, Allah, bizatihi ışık yerine, daima iğreti ışıkları (nur) kullanıyor. Bu, insanın varlık yapısı bakımından bir zorunluluktur. Bu yüzden, Nur suresi 35. ayet "Allah, göklerin ve yerin nurudur" diyerek, bizatihi ışığı anlatmada, onun tecellisini kullanmıştır. Çünkü insan, ışığın bundan fazlasına ne tahammül edebilir ne de onu kavrayabilir. Nitekim, Hz. Musa, Allah'ı görmek istediğinde ona, Allah'ın tecelli edeceği dağa bakması söylendi ve Musa bu tecelliye bile dayanamayarak kendinden geçip yere yığıldı. (7/143)

Işık, görmeyi sağlamasına rağmen, şiddetli hale geldiğinde, bizzat kendisi görmeye engel olmaktadır. Bizatihi ışık veya kaynak ışık olan Cenab-ı Hak, işte bu yüzden, en açık ve en aydınlık varlık olmasına rağmen görülmüyor. Yani O, tasavvufta çok

kullanılan bir ifadeyle, 'zuhurunun şiddetinden ötürü gizlidir.' Buradaki 'gizli', mahlûklar tarafından görülemez anlamındadır.

Nur, Kur'an'da 140 küsur yerde geçen ve ateş anlamına gelen nâr ile aynı köktendir. Nur ve nâr, ışık temasının temel ayeti olan Nur 35. ayette yan yana kullanılmaktadır. Burada nâr, dokunusuyla nuru ortaya çıkaran araç olarak veriliyor: "O'nun yağı ışık fışkırtır; ona bir nâr dokunmasa bile o, nur üzerine nurdur."

Demek oluyor ki, pozitif oluş ilkesi, zulmete (karanlık) karşı aydınlık olarak iki tecelli sergiler: Nâr ve nur. Bunların ilki celal (kahır, olumsuzluk, kabz, çelişme), ikincisi cemal (lütuf, olumluluk, bast ve birlik-uyum) tecellisidir. Ve bu tecellilerde motor unsur nâr, yani kahır ve celaldir.

Bu noktada, olumsuzluk ve celalin sembol ismi olan iblisin yine, Kur'an'ın ifadesiyle, nârdan yaratıldığını hatırlamalıyız, (bk. burada, İblis mad.) Ve bunu hatırlamak bizi şuraya götürür:

Kur'an, 145 yerde andığı nârı, 43 yerde andığı nura göre, daha esaslı ve faal bir oluş kudreti halinde ortaya koymaktadır. Kudret ve ilkenin, olumsuz kutupta yer alması, onun ikincilliği veya etkisizliği anlamında yorumlanamaz.

Burada ihmal edilmemesi gereken önemli noktalardan biri de şudur: Kur'an'ın varlık ve oluşta esas ilkesi olan tevhide göre, nur da nâr da onların külli karşıtı olan zulmet (karanlık) de bağımsız ve bizatihi kuvvetler değildir. Hepsi yaratılmıştır. Ve hepsi bir ve tek kudretin, Mutlak'ın izniyle faaliyettedir.

ilginç noktalardan biri de, Kur'an'ın, iblisi, zulmet kutbunda değil de ışık kutbunun celâl tecellisinde göstermesidir. (Ayrıntılar için bk. Oztürk; *Kur'an Açısından Şeytancılık)*

Işık ilkesinin karşıtı olan zulmet, Kur'an'da kullanıldığı 23 yerin tamamında çoğul (zulumât) haldedir. Bu da, karanlığın bir ışık yokluğu ve bir iğretilik olduğunu gösterir. Bundan şunu da anlarız ki, ışığı kaybetmek veya ona sırt dönmek, insanı sayısız ihtimallerle yüz yüze getirerek şaşırtır, bocalatır, sendeletir ve buhrana mahkûm eder. Işığı yitirmek, karmaşaya düşmektir ve karmaşa, tek olan çıkış yolunu çok hale getirerek insanın tereddütlere ve bunalımlara düşmesine yol açar. Bu yüzden Kur'an,

çeşitli vesilelerle şu gerçeğin altını çizmektedir:

Tevhit, ışık ve tek yoldur, bocalatmaz; şirk çokluktur, seçim yapılamayacak giriftlikte yollar kavşağıdır, karmaşadır. Ve sonuç olarak, tevhit, mutluluk ve güven; şirk bunalım ve huzursuzluktur.

Nur, genel adlarından biri kitap olan vahyin de genel adlarından ve temel sıfatlarından biridir, (bk. 4/17, 6/91; 7/157) Bu iki genel ad bazı ayetlerde yan yana kullanılmakta ve böylece kitap ile ışık arasındaki ilişkinin kaçınılmazlığına dikkat çekilmektedir, (bk. 5/15; 6/91; 42/52)

Vahiy ve özellikle Kur'an hem nur hem de münîr (nurlandıran) olarak nitelendirilmektedir. (3/184; 35/25) Vahye karşı çıkanların sahip olmadıkları en önemli değer, 'kitabı münîr'dir.

Vahyin tebliğcisi olan Hz. Peygamber tanık, müjdeci, uyarıcı, çağırıcı olmanın yanı sıra bir sirâcı münîr (aydınlatan kandil) olarak da anılıyor. (33/45-46) İlginçtir ki, Kur'an bu sirâc (kandil) sıfatını bir de güneş için kullanır. (25/61; 71/16) Buna dayanarak diyebiliriz ki, madde dünyası için güneşin yeri neyse, ruh dünyası için Son Peygamber'in yeri odur. Bu anlamda şunu söylemek kaçınılmaz olur: Vahiy ve peygamber, insanları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için gönderilmiş tanrısal ışıklardır. (bk.5/16; 14/1; 33/43, 57/3)

Nâr ve nurun varlığın motor kuvvetleri olarak anlamları, yerleri ve mukayeseleri için, elinizdeki eserin İblis maddesine bakılmalıdır.